

**Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Близькосхідний технічний університет
(Middle East Technical University (METU) (Turkey)
Венеціанський Університет Ка-Фоскарі
(Ca' Foscari University of Venice) (Italy)
Центр антропології Інституту археології та етнографії
Національної Академії Наук Азербайджану
(Center for Anthropology of the Institute of Archeology and Ethnography of ANAS)
Інститут філософії НАН України
Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
M.P.Dragomanov National Pedagogical University
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Oles Honchar Dnipro National University**

ОСВІТА І НАУКА У МІНЛИВОМУ СВІТІ: проблеми та перспективи розвитку

**МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної наукової конференції
26-27 березня 2021 р.**

Частина I

**Proceedings of the Third International Scientific Conference
Education and Science in a Changing World:
Problems and Prospects for Development**

**Dnipro, Ukraine
March 26-27, 2021
Part I**

**Дніпро
2021**

Редакційна колегія:

Оковитий Сергій Іванович, д.х.н., проф., проректор з наукової роботи Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Токовенко Олександр Сергійович, д.філос.н., проф., декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Трампус Антоніо, доктор наук з історії, професор Департаменту лінгвістики та порівняльних культурних досліджень Венеціанський Університет Ка'Фоскарі (Ca' Foscari University of Venice), Італія.

Октай Танзевер, доктор філософії з політичних наук, професор, декан факультету міжнародних відносин Близькосхідного технічного університету (Middle East Technical University (METU)), м.Анкара, Турція.

Маммадлі Аліага, професор, голова Центру антропології Інституту археології та етнографії Національної Академії Наук Азербайджану (Center for Anthropology of the Institute of Archeology and Ethnography of ANAS), м.Баку, Азербайджан.

Рагімлі Руслан Хіلال Оглу, співробітник Центру антропології Інституту археології та етнографії Національної Академії Наук Азербайджану (Center for Anthropology of the Institute of Archeology and Ethnography of ANAS), м.Баку, Азербайджан

Іщенко Ігор Васильович, д.політ.н., доц., завідувач кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Хамітов Назіп Віленович, д.філос.н., проф., провідний науковий співробітник відділу філософської антропології Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України

Крилова Світлана Анатоліївна, д.філос.н., проф., завідувач кафедри філософської антропології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Висоцький Олександр Юрійович, д.політ.н., проф., професор кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Кривошеїн Віталій Володимирович, д.політ.н., проф., завідувач кафедри соціології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Третяк Олексій Анатолійович, д.політ.н., доц., завідувач кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Ключник Руслан Максимович, к.політ.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та економічної теорії Університету імені Альфреда Нобеля.

Міхейченко Марія Анатоліївна, к.політ.н., доц., доцент кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

О 72 Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали III Міжнародної наукової конференції. 26-27 березня 2021 р., м.Дніпро. Частина I. / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. – Дніпро: СПД «Охотнік», 2021. – 358 с.

У збірник вміщено матеріали III Міжнародної наукової конференції «**Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку**», що присвячені осмисленню найбільш важливих наукових та освітніх проблем сучасності, окресленню перспектив їх вирішення, розробці стратегій подальшого розвитку наукового та освітнього потенціалу в світовому контексті, узагальненню досвіду викладання та визначенню шляхів реалізації виваженого підходу до оптимізації освітніх практик з огляду на нові виклики та кращі світові досягнення. Рекомендовано для студентів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, науковців.

© Колектив авторів, 2021

© ДНУ ім. Олеся Гончара, 2021

формі передається увесь героїзм вояків. Варто зазначити, що працюючи в групах, учні проводять детальний аналіз поезій, визначають, у який спосіб оспівано подвиг учасників походу та чому висвітлені події мали такий резонанс. Їм пропонується скласти табличку відповідності: «Про що писали – про що мовчали».

Подібні прийоми інтегрованого «історико-літературного» навчання допомагають учням краще засвоїти навчальний матеріал, уявити себе в якості письменника чи поета, відкрити нові причинно-наслідкові зв'язки між різними подіями, знаходити власні пояснення складних історичних подій і процесів, формувати й висловлювати власну думку, робити висновки та узагальнення.

Запропоновані плани інтегрованих уроків мають доволі складну конструкцію й вимагають від вчителів і учнів ретельної підготовки. На сьогодні подібні методичні підходи цілком можливо застосовувати на рівні фрагментарної інтеграції, коли вивчення не всього уроку, а лише якоїсь його частини вимагає знань з інших предметів. Цього у повній мірі можна досягти в ході реалізації програми з історії України для загальноосвітніх навчальних закладів, де в міжпредметних зв'язках визначено цілі розділи з української літератури [1].

Застосування інтегрованого навчання навіть у такій обмеженій формі сприятиме розвитку творчого мислення в дитини, дасть надпредметні знання та вміння. В основі такого підходу перебуває гуманістична спрямованість, через що знання набувають особистісно важливого характеру.

Цілком можливо, що незабаром відбудеться масштабніше запровадження інтегрованого навчання, але це стане певним викликом для вчителів, які повинні будуть навчитися навчати по-новому й всебічно пристосовуватися до виконання нової ролі в освітньому середовищі. Для реалізації таких планів потрібен час і вміння, а якісна й плідна співпраця між усіма учасниками освітнього процесу забезпечить повномасштабний успіх.

Список використаних джерел

1. Навчальні програми з історії. Доступно з: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>. 2. Паламарчук Т. О. Актуальність інтегрованого навчання, історія розвитку та реалізація в сучасній школі. Доступна з: <https://vseosvita.ua/library/aktualnist-integrovanogo-navcanna-istoria-rozvitku-ta-realizacia-u-sucasnij-skoli-30480.html>. 3. Ризький мир та його умови. Другий Зимовий похід армії УНР... Доступно з: <https://naurok.com.ua/rizkiy-mir-ta-yogo-umovi-drugiy-zimoviy-pohid-armiy-unr-pripinennya-borotbi-regulyarnih-ukra-nskih-viysk-za-nezalezhnist-ukra-ni-186547.html>. 4. Розв'язування задач за допомогою рівнянь. Історія виникнення Запорізької Січі. Доступно з: <https://naurok.com.ua/rozv-yazuvannya-zadach-za-dopomogoyu-rivnyan-istoriya-viniknennya-zaporizko-sichi-217417.html>.

О. Г. Черкасова, Г. А. Гарагуля

НАВЧАННЯ В ПОСТКОВІДНОМУ СВІТІ. ПЕРШИЙ ДОСВІД

Актуальність. Сучасна освіта, в тому числі і медична, в даний час відчуває небувалі труднощі, викликані пандемією коронавірусної інфекції. Цій глобальній проблемі освіти і шляхам її подолання присвячений окремий документ ООН [2]. Труднощі пов'язані в першу чергу з тим, що більшість освітніх установ як в Україні, так і по всьому світу, були вимушені почати працювати режимом дистанційної роботи. Таким чином, освітні організації, а особливо викладачі, зіткнулися з незнайомою ситуацією і спочатку мало хто розумів, як в цих нових умовах підтримувати учнів, дотримуватися навчального плану і готувати студентів до майбутніх іспитів.

Специфіка медичної освіти така, що більшість необхідних клінічних компетенцій майбутнього лікаря нерозривно пов'язані з формами навчання, які вимагають особистої присутності. Це, в першу чергу, комунікативні навички та практичні маніпуляції, що було і обмежувало впровадження дистанційних освітніх технологій в медичну освіту. З іншого боку, нове захворювання безпосередньо впливає на зміст самої медичної освіти. Акцент зміщується на затребуваність нових навичок: надання екстреної допомоги, нові методи діагностики та лікування пацієнтів в умовах підвищеної небезпеки, що вимагає злагодженої командної роботи і знання нових алгоритмів дій. Ситуація вимагає навчання великої кількості фахівців в максимально короткі терміни, змінилося ставлення до медичних працівників в цілому в світі. Зміст викладання і швидкість передачі інформації стають тут головними критеріями [3]. Пандемії можуть виникати і в майбутньому, а навички працювати в умовах пандемії стануть невід'ємною частиною медицини майбутнього [1].

Основна частина. Введення жорсткого карантину в Україні збіглося з часом проведення очної частини для лікарів-інтернів 2 року навчання за фахом «Внутрішня медицина» на кафедрі внутрішньої медицини 1 ДЗ «ДМА». Навчання було продовжено дистанційно. Ситуація ускладнилась тим, що частина лікарів-інтернів за розпорядженням обласного Департаменту охорони здоров'я була направлена у лікарні. Це був вимушений крок у зв'язку зі складною ситуацією з персоналом в медичних закладах. Ці лікарі-інтерни працювали у терапевтичних відділеннях і одночасно мали продовжити навчання для виконання навчального плану і можливості вчасно скласти ліцензійний іспит. Тому навчальний процес було адаптовано під ці обставини. Заняття проводились в Google classroom, що дозволяло виконувати завдання в зручний час, задавати питання, а викладачу коментувати отримані відповіді. Складності виникали з тим, що не у всіх є ноутбуки чи персональні комп'ютери з доступом до швидкісного інтернету. Для проведення семінарів використовували Zoom, для швидкого зв'язку створювали групи в Viber. Це дозволило виконати програму, провести ліцензійний іспит, а наші лікарі-інтерни отримали сертифікати лікаря-спеціаліста.

Зрозуміло, що перехід на онлайн-навчання був вимушений, стрімкий і неочікуваний. Пошук правильних підходів і технологій для навчання, адаптація методичних матеріалів проходили в умовах реальної нестачі часу.

При проведенні своєї роботи ми користувались рекомендаціями своїх колег щодо зміни змісту навчання під час пандемії COVID-19 [1]: 1. Уникати перевантаження інформацією. Навчання має даватися вчасно. Важливіше показати учням шлях, як знайти потрібний протокол, ніж детально вивчати кожен його пункт. 2. Якщо в контенті щось змінюється, важливо налагодити двосторонню комунікацію, щоб вчасно інформувати учнів про ці зміни і отримувати від них зворотний зв'язок.

При проведенні дистанційного навчання багато що залежить і від самодисципліни. Слід зазначити, що стресова для всіх учасників ситуація не могла не відбитися на якості навчання. Важливими є і компоненти, які дозволяють не загубити себе, як особистість, в освітньому дистанційному просторі (емоційна стабільність, освітнє середовище без апатії та непотрібних справ). Це можливість швидкої ініціалізації себе у віртуальному освітньому середовищі, можливість професійно не вигорати, не втрачати мотиваційну складову, набувати навички у цифрових інструментаріях (платформи, додатки, програмне забезпечення дисциплін). Під час онлайн-занять викладачі звертали увагу учнів і на правила «цифрової гігієни». Але правильно підібрані матеріали курсу, виходячи з цілей і завдань навчання і характеристик навчального процесу в онлайн-середовищі, забезпечили достатній

освітній результат, а викладачеві - позитивний зворотний зв'язок.

В своїх коментарях лікарі-інтерни говорили про брак спілкування з викладачем і колегами, про психологічні труднощі в адаптації к правилам карантину як в повсякденному житті так і в стаціонарі. Слід окремо зупинитися на засвоєнні практичних навичок і зазначити, що виділяють як технічні/мануальні навички, так і нетехнічні. До останніх належать здатність прийняття рішень, усвідомлення клінічної ситуації, вміння працювати в команді, навички комунікації як із пацієнтами, так і з колегами – в реаліях сучасної медичної освіти всім цим можна оволодіти лише при очній формі навчання: біля ліжка пацієнта на клінічних базах або з використанням симуляційних сценаріїв. В умовах продовження пандемії, ймовірно, комбінація очної і дистанційної форми навчання є найбільш логічною. Надання інформації, обговорення питань та обмін думками можна проводити онлайн. Тоді як набуття практичних навичок потребує очного формату.

Ситуація, що склалася змушує нас переглянути погляди і змінити деякі правила, щоб адаптуватися до неї і продовжувати непростий труд викладання. Зараз як ніколи на перший план виходять можливості, які надають нам сучасні технології, і їх не можна ігнорувати. Одним із важливих напрямків є підвищення цифрової грамотності викладачів. Тому на початку 2020-2021 навчального року всім викладачам була надана можливість пройти навчання на курсі «Розробка електронних курсів та впровадження дистанційних технологій в навчальний процес».

Висновки. Масштабні зусилля, зроблені за короткий час в порядку реагування на потрясіння в системі освіти, нагадують нам про те, що перетворення досяжні. Необхідно скористатися цією можливістю, щоб знайти нові способи подолання кризи в сфері освіти і виробити комплекс рішень, втілення яких в життя раніше вважалось важко досяжним або неможливим. Досвід дистанційного і онлайн-навчання, набутий в результаті пандемії COVID19, стане невід'ємною частиною медичної освіти.

Список використаних джерел

- 1.Kachra R., Ma I. *Practical tips for faculty development workforce training under pressure in the time of COVID-19 pandemic. MedEdPublish. 2020; 9 (1): 81. DOI: 10.15694/mep.2020.000081.1.*
- 2.*Secretary General of the United Nations. PolicyBrief: Education during COVID-19 and beyond the United Nations. - 2020. – 26 p. <https://www.right-to-education.org/fr/node/1231>.*
- 3.Абатуров О.Є. *Досвід дистанційного викладання педіатрії студентам четвертого курсу у медичних вишах України в умовах пандемії COVID- 19 / О.Є. Абатуров, О.О. Агафонова // Здоров'я дитини. – 2020. - №3 - С.200-203. DOI: 10.22141/2224-0551.15.3.2020.204556.*

І. В. Бойко

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Професіоналізація сучасного викладача неможлива без його активної участі в розробленні змісту сучасної освіти, впровадження інноваційних технологій освіти й виховання, перебування у режимі постійного інноваційного пошуку в цілому. Застосування інноваційних методик у навчальному процесі спонукає викладача опановувати нові допоміжні засоби у навчанні, зокрема наочні, технічні, комп'ютерну техніку, апробувати нові форми і види робіт, залучати інших фахівців і студентів до розроблення оптимальних засобів та інструментів навчання.

Отже, в інноваційних процесах здійснюється перетворення не лише самого викладання як педагогічної діяльності з усіма її засобами і механізмами, але й суттєво переглядаються її цільові настанови та ціннісні орієнтації: спрямованість у

<i>Мальцева О.І.</i> Батьківські організації в школах УРСР (20–30-ті роки ХХ століття)	78
<i>Марчик В.І., Брусило А.О., Бороденко В.І., Буднік Н.Г.</i> Професійне самовизначення випускників у різних населених пунктах	80
<i>Пасічник Л.Л.</i> Оптимізація професійної підготовки майбутніх учителів у Німеччині	81
<i>Руда О.В.</i> Освітнє питання в діяльності Польської соціалістичної партії (1919–1939)	83
<i>Рибчинська С.І.</i> Значення творчості Лесі Українки для музичної культури України	85
<i>Семеряк Н.В.</i> Сучасні тенденції в освіті	87
<i>Стефіна Н.В.</i> Роль вітчизняних фольклорних здобутків у вихованні в дитини духовності та національної ідентичності: теоретичні аспекти	89
<i>Сун На.</i> Актуалізація суцностних характеристик музикального фольклора в процесі естетического розвитку навчаючихся	90
<i>Толкач Н.М.</i> Психологическое сопровождение семьи в условиях инклюзивного образования	92
<i>Уманець О.В.</i> Проблеми освіти в парадигмальних вимірах сучасної культури	94
<i>Шугаєв А.М.</i> Воспитание валеологической культуры средствами фольклора	95
<i>Шумакова В.Ю.</i> Карантинні обмеження в університетах та їх наслідки в Україні та Європі: порівняльний аналіз	97
<i>Щербина Н.Ф.</i> Глобальна освіта як альтернативний пріоритетний освітянський напрямок	101
<i>Дерека І.В.</i> Роль англійської мови у підготовці військових психологів	102
<i>Домусчи С.В., Тригуб В.І.</i> Сучасний стан та проблеми шкільної географічної освіти (на прикладі Одеської області)	103
<i>Дьяченко Н.К., Чорноморець Є.А.</i> Математичні поняття і моделі в економічних задачах	105
<i>Жданов Д.К.</i> Застосування ігрових моделей інтелектуальних ігор в роботі краєзнавчого гуртка	107
<i>Іваничко І.І.</i> Толерантність як педагогічна компетентність вчителя початкових класів	109
<i>Калугіна Ю.В., Ляпунова В.А.</i> Актуальність соціально-фінансової грамотності дітей в умовах реалізації нового базового компонента дошкільної освіти	111
<i>Кірович Н.В., Тригуб В.І.</i> Наочність як засіб підвищення інтересу учнів до навчання	113
<i>Кітченко Ю.В.</i> Методика використання lego-технологій з дітьми молодшого дошкільного віку	114
<i>Климович С.М., Мартос С.А.</i> Формування фахових компетентностей філологів під час вивчення документознавчих дисциплін	116
<i>Лушня С.Л.</i> Методика організації самостійної роботи студентів по темі «Обстеження хворих з патологією опорно-рухового апарату»	117
<i>Бурмага В. П.</i> Потенціал інтегрованого навчання історії у шкільних загальноосвітніх програмах	118
<i>Черкасова О.Г., Гарагуля Г.А.</i> Навчання в постковідному світі. перший досвід	120
<i>Бойко І.В.</i> Використання сучасних інформаційних технологій в системі дистанційної освіти	122